

İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖZETLEME ÖZYETERLİK ALGILARI İLE OKUDUĞUNU ANLAMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN SUMMARIZING SELF-EFFICACY PERCEPTIONS AND READING COMPREHENSION LEVELS OF PRIMARY SCHOOL FOURTH GRADE STUDENTS

Şafak KAMAN², Aydın BULUT³

Başvuru Tarihi: 18.04.2024 Yayına Kabul Tarihi: 11.12.2024 DOI: 10.21764/maeuefd.1470354

Özet: Öğrencilerin özetleme becerileri, akademik başarılarını etkileyen önemli bir faktördür. Bu beceri, öğrencilerin metinleri anlama düzeylerini değerlendirme ve önemli noktaları kısaltarak belirleme konusunda yardımcı olur. Etkin bir şekilde özetleme yapılması, öğrencilerin okudukları metinleri daha derinlemesine anlamalarına ve dolayısıyla akademik başarılarını artırmalarına katkı sağlayabilir. Bu çalışmada ilkököl dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Kastamonu ilinde öğrenim görmekte olan 406 dördüncü sınıf öğrencisi ile yürütülmüş ve veriler toplanmıştır. Veri toplama sürecinde “Özetleme Özyeterlik Ölçeği” ve “Okuduğunu anlama Testi” olmak üzere iki adet ölçek kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS21 paket programı ile çözümlenmiştir. Verilerin analizinde t-testi ve Pearson Momentler Çarpımı kullanılmıştır. Bunlara ek olarak ise frekans, yüzde ve ortalama puanlardan yararlanılmıştır. Araştırma sonunda özetleme özyeterlik algısı ile okuduğunu anlama düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin genel olarak özetleme özyeterlik algılarının yüksek olduğu, ancak okuduğunu anlama düzeylerinin orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Cinsiyete göre ise, kız öğrencilerin özetleme özyeterlik algılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kız öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin de erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Özetleme, özetleme özyeterlik, okuduğunu anlama, ilkököl öğrencileri*

Abstract: The summarization skills of students are an important factor influencing their academic achievements. This skill assists students in evaluating the levels of understanding of texts and determining important points by summarizing them. Effectively summarizing can contribute to students' deeper understanding of the texts they read, thereby potentially enhancing their academic success. This research aimed to determine the relationship between the summarization self-efficacy perceptions and reading comprehension levels of fourth-grade primary school students. The study was conducted with 406 fourth-grade students enrolled in schools in Kastamonu province, and data were collected using two scales: the 'Summarization Self-Efficacy Scale' and the 'Reading Comprehension Test.' The collected data were analyzed using t-tests and Pearson Product-Moment Correlation in SPSS21 software. Additionally, frequency, percentage, and mean scores were utilized. At the end of the research, a moderate positive relationship was found between summarization self-efficacy perceptions and reading comprehension levels. It was observed that students generally had high summarization self-efficacy perceptions, but their reading comprehension levels were moderate. According to gender, it was found that female students' summarization self-efficacy perceptions were higher than those of male students. Furthermore, it was determined that female students' reading comprehension levels were higher than those of male students.

Keywords: *Summarization, Summarization self-efficacy, reading comprehension, primary school students*

¹ Bu Çalışma, 10. Uluslararası Ankara Bilimsel Araştırmalar Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur

² Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, safakkaman@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8378-6963

³ Arş. Gör. Dr. Kastamonu Üniversitesi, aydinbulut@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3139-4367

Giriş

Öğrencilerin okuma ve öğrenme süreçlerinde, özetleme becerileri önemli bir rol oynamaktadır. İlkokul çağındaki öğrencilerin özetleme özyeterlilik algıları, bu yaş grubunun metinleri anlama, önemli bilgileri çıkarma ve kendi düşüncelerini ifade etme konusunda temel yetenekleri kazanmalarına yardımcı olabilmektedir. Bu süreç, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetme, becerilerini güçlendirme ve öğrenmeye olan güvenlerini artırmalarına katkı sağlayabilmektedir.

Özetleme, kişinin okudukları üzerinde düşünmesi ve okuduğu bilgileri kendi kurduğu cümleler ile tutarlı ve anlaşılır bir şekilde ifade etmesidir (Deneme, 2009). Özet, belirli cümleleri seçerek yeniden yazma değil, tamamen zihinsel olarak yeniden anlamlandırma faaliyetidir. Öğrenci, metni içselleştirip anladıktan sonra kendi cümleleriyle tekrar yazar, gereksiz ifadeleri atar ve ana düşünceye odaklanır. Yeni yazılan şekil, önceki metnin amacını yansıtır (Epeçacan, 2018). Kişinin okuma yaptığı parçayı anlayıp anlamadığını tespit etmesinin en iyi yolu özetleme yapmasıdır (Kocaoğlu, 2023). Özetleme yapmak, okuyucunun kilit noktaları kavramasını sağlar ve metnin anlamını derinleştirir.

Özetleme, çok boyutlu üst bilişsel bir stratejidir ve bu nedenle anlama ve anlatma alt becerilerini içerir. Bu bağlamda, özet metin yazma süreci, anlama ve anlatma becerilerini kapsayan çok yönlü bilişsel işlemleri gerektirir. Birey, kaynak metni özetlemek için okuma sürecinde anlama çabasının yanı sıra, özet metni yapılandırmak için odaklanacağı unsurlara dikkat etmeli ve özetleme sürecinin aşamalarına yönelik stratejileri uygulamalıdır (Bahçıvan & Çetinkaya, 2021). Başarılı bir özetleme için metnin aslından ve metnin vermek istediği mesajdan uzaklaşmamasıdır. Metni kısaltma sürecinde önemli ve önemsiz bilgiler seçilmeli ve önemsiz bilgiler çıkarılırken önemli bilgiler tekrar yorumlanarak açıklanmalıdır (Akyol, 2021). Metin özeti oluşturmak, metni tam anlama, kaynak metindeki ana düşünceyi ifade etme, önemli içerikleri belirleme ve yeni bir metin oluşturma sürecini içerir (Larsen, 2018).

Bireylerin davranışlarını ve düşüncelerini belirleyen faktörler ile olaylara karşı aldıkları tutumları etkileyen unsurlar, bir eylemi gerçekleştirirken veya gerçekleştirmekten kaçınırken etkili olan etmenler, bu süreçte gereken enerjiyi ve isteği sağlayan içsel gücün doğası gibi birçok konu, bilişsel ve bedensel süreçlerin ötesinde, duygusal boyutta incelenir. Bu duygusal boyutta

önemli bir konu başlığı ise özyeterlilik inancıdır (Ülper & Şirin, 2020). Özyeterlilik öğrenme sürecini etkilerken akademik başarı üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir (Bahçıvan & Çetinkaya, 2021). Özyeterlilik, bireyin kendi becerilerini, bilgi düzeyini ve başa çıkma yeteneklerini değerlendirme ve bu değerlendirmelere dayanarak öğrenme süreçlerini yönlendirme kapasitesini içerir. Bandura da (1982) özyeterliliği, bireyin karşılaştığı zorlukları aşması için gerekli olan çözüm yollarını ne düzeyde kullanabildiği şeklinde açıklamıştır. Bireyin kendisine güveni, karşılaştığı zorlukları aşma ve öğrenme süreçlerini etkili bir şekilde yönetme yeteneğine katkıda bulunabilir. Bu nedenle, öğrenme sürecindeki özyeterlilik düzeyi, akademik başarıyı etkileyen önemli bir faktör olarak karşımıza çıkar.

Özyeterlilik kavramı, bireyin belirli bir alanda kendi yeteneklerine güvenme ve başarıya olan inancını ifade eder. Bireyler kendilerinde buldukları becerilere bazen; düşük, eşit ve yüksek özyeterlilik algısına sahip olabilmektedirler (Tracey & Morrow, 2017). Araştırmalar, özyeterliliğin sadece zekâ düzeyiyle değil, aynı zamanda akademik başarıya doğrudan etki eden bağımsız bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, bireylerin sadece sahip oldukları yetenekler değil, aynı zamanda bu yeteneklere duydukları güvenin de önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Bandura, 1993; Pajares & Urdan, 2005). Özyeterliliği yüksek olan bireyler hedef belirlenmede zorlanmadıkları gibi kaygılarının düşük olması ve öğrenme stratejilerini etkin bir şekilde belirleyerek kullanmaları kendilerine olumlu katkılar sağlayabilmektedir (Bong, 2006). Bu nedenle, öğrenme sürecinde özyeterliliğin geliştirilmesi ve desteklenmesi, akademik başarının artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Öğrencilerin özetleme becerileri, akademik başarılarına önemli ölçüde katkı sağlayan bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu beceri, öğrencilerin metinleri daha iyi anlamalarını, özlü bir şekilde yeniden yapılandırmalarını ve metindeki temel noktaları belirlemelerini sağlar. Etkili özetleme, metinlerin daha derinlemesine anlaşılmasını teşvik ederek öğrencilerin akademik başarılarını artırabilir (Brown, Day & Jones, 1983). Özyeterlilik, bireyin belirli bir görevi yerine getirme konusundaki kendine olan inancını ifade ederken (Bandura, 1997), okuduğunu anlama, metinleri doğru bir şekilde analiz etme, yorumlama ve anlama yeteneğini içerir (Paris & Jacobs, 1984). Bireyin okuduğunu anlama becerisi, özyeterlilik inancıyla yakından ilişkilidir çünkü birey, anlama süreçlerinde güven düzeyine göre çeşitli stratejiler kullanır ve bu stratejiler okuma performansını etkiler (Schunk, 1989). Yüksek özyeterlilik inancına sahip bireyler, okuduğunu

anlama sürecine daha fazla güvenle yaklaşır, daha fazla çaba gösterir ve etkili stratejiler kullanırlar (Zimmerman, 2000). Buna karşılık, düşük özyeterlilik düzeyine sahip bireyler olumsuz düşünceler ve etkisiz stratejiler geliştirerek okuduğunu anlamada güçlük yaşayabilirler (Pajares, 2003). Dolayısıyla, yüksek özyeterlilik inancının okuduğunu anlama becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir. Okuma becerilerinin gelişmesi ise bireylerin özyeterliliklerini artırır; birey, okuduğunu daha iyi anladıkça kendine olan inancı güçlenir (Schunk & Zimmerman, 2007). Böylece özyeterlilik ve okuduğunu anlama arasında karşılıklı, güçlendirici bir etkileşim vardır.

İlgili literatür incelendiğinde farklı alanlarda özyeterlilik kavramı üzerinde çalışmalar yapıldığı görülmektedir; özetleme stratejisi (Okuyan & Gedikoğlu, 2011; Çıkrıkçı, 2008; Kurnaz & Akaydın, 2015; Çetinkaya, Şentürk & Dikici; 2020) öz yeterlilik (Bolat, 2019; Ünlü, 2014; Demir, 2013; Ülper & Şirin, 2020; Çetin, 2013; Oğuz & Kutlu-Kalender, 2018), özetleme öz yeterliliği (Bahçıvan ve Çetinkaya, 2021), okuduğunu anlama ve özyeterlilik arasındaki ilişki (Ülper & Şirin, 2019), okur öz yeterlilik algılarının okuduğunu anlama arasındaki ilişki (İnnalı & Aydın, 2014 ; Ürün Karahan, 2017), okuma tutumları ile okuduğunu anlama öz yeterlilik arasındaki ilişki (Eyüp & Uzuner Yurt, 2016). Yapılan bu çalışmalar özyeterlilik kavramının farklı biçimlerde ele alındığını göstermektedir. Alan yazı incelendiğinde özetleme özyeterlilik algısı ile okuduğunu anlama arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalara sık rastlanmamaktadır. Bu bağlamda özetleme özyeterlilik algısı ile okuduğunu anlama arasında bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Özellikle ilköğretim yıllarında öğrencilerin özetleme becerisini kazanması ve bu beceriye karşı özyeterlilik algılarının yüksek olması önemlidir. Dahası özetleme becerisi gelişmiş öğrencilerin özetleme özyeterlilik algılarında olumlu yönde gelişim göstermektedir. Demir ve Hamzadayı (2022)'da özetleme sürecinde, okurun metni tam olarak anladıktan sonra, metnin ana hatlarını ve bu hatları destekleyen ayrıntıları fark etmeye başladıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri öğrencilerin okunan metni anlama sürecinde farklı yöntemler kullanmakla beraber özet çıkarma çalışmaları da yapmaktadırlar. Özetleme özyeterlilik algısı yüksek öğrencilerin okudukları metni daha iyi anlayıp özetleyebildikleri düşünülmektedir. Özetleme özyeterlilik algısı ile okuduğunu anlama arasındaki ilişkinin ortaya konması ile alana katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Açıklamalar doğrultusunda bu çalışmanın amacı ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algısı ile okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik düzeyleri nasıldır?
2. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algıları cinsiyete göre değişmekte midir?
3. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri cinsiyete göre değişmekte midir?
4. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, mevcut bir durumu açıklamayı hedeflemektedir. Bu nedenle, ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma modelidir (Karasar, 2020). Araştırmada herhangi bir müdahale veya eylem bulunmamaktadır. Araştırmanın amacı gereği, betimsel tarama modeli benimsenmiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin özetleme özyeterlik algısı ile okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Örneklem Grubu

Bu çalışmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın katılımcıları, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Kastamonu ilinde bulunan devlet okullarında öğrenim gören 406 dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Bu öğrenciler, kolay örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Kolay örnekleme, araştırmacıların, ulaşılabilir ve pratik olan bir örneklem grubunu seçmelerine olanak tanıyan bir örnekleme yöntemidir (Creswell, 2013). Bu yöntem, özellikle geniş bir popülasyona sahip çalışmalarda zamandan ve kaynaklardan tasarruf sağlamak amacıyla tercih edilmektedir. Araştırmanın evrenini Kastamonu il merkezinde bulunan

ilkokullarında öğrenim görmekte olan dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem grubuna ilişkin betimsel veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 1

Örneklem Grubuna İlişkin Betimsel Veriler

Sınıf Düzeyi	Kız		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
4.Sınıf	218	53	188	47	406	100

Tablo 1. incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin %47'sini erkek öğrenciler oluştururken %53'ünü kız öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma toplam 406 öğrenciyle yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Çetinkaya ve Dikici (2023) tarafından geliştirilen “Özetleme Özyeterlik Algısı Ölçeği” ve Bulut ve Yıldız (2021) tarafından geliştirilen “Okuduğunu Anlama Testi” kullanılmıştır.

Özetleme Özyeterlik Ölçeği: Özetleme Özyeterlik Ölçeği, beşli Likert formatında olup, 1-5 arasında puanlanmaktadır. Ölçekte toplamda 13 madde bulunmakta olup, ters puanlama yapılmamaktadır. Ölçek, Özetleme Amaçlı Okuma (ÖAO) için ilk dört maddeyi ve Özet Yazma (ÖY) için son dokuz maddeyi ölçmektedir. ÖAO boyutunda en düşük puan 4, en yüksek puan ise 20 iken, ÖY boyutunda en düşük puan 9, en yüksek puan ise 45 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin birinci boyutunun güvenilirlik katsayısı .84, ikinci boyutunun ise .89 olarak hesaplanmıştır. Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda elde edilen boyutlar için Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmış ve uyum indekslerinin iyi sınırlar içinde olduğu tespit edilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda, ölçeğin öğrencilerin özetleme özyeterliklerini ölçmede kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Araştırmacılar, ölçeği kullanırken hipotezlerine dayalı olarak alt boyutları (ÖAO ve ÖY) veya tek boyutlu (Özetleme Özyeterlik) olarak analiz edebilecekleri sonucuna varmışlardır.

Okuduğunu Anlama Testi: Araştırmada öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerini belirlemek amacıyla Bulut ve Yıldız (2021) tarafından geliştirilen Okuduğunu Anlama Testi kullanılmıştır.

Hazırlanan okuduğunu anlama testinin pilot çalışma sonunda yapılan madde analizinde her maddenin güçlük ve ayırt edicilik indeksleri hesaplanmıştır. Bu indekslere göre uygun olan sorulardan 20 tanesi okuduğunu anlama testinde yer almıştır.

Tablo 2

Okuduğunu Anlama Testi Madde Güçlükleri, Madde Ayırtıcılıkları ve Güvenirlik Katsayıları

Metin Türü	Madde No	Madde Ayırt Edicilik İndeksi	Madde Güçlük İndeksi	Testin Ölçüm Güvenirliği
Hikâye Edici Metin	Soru 1	.34	.36	.72
	Soru 2	.34	.44	
	Soru 3	.34	.44	
	Soru 4	.41	.71	
	Soru 5	.42	.51	
	Soru 6	.36	.63	
	Soru 7	.53	.76	
	Soru 8	.34	.40	
	Soru 9	.38	.50	
	Soru 10	.26	.57	
Bilgilendirici Metin	Soru 1	.33	.41	.79
	Soru 2	.33	.37	
	Soru 3	.33	.56	
	Soru 4	.25	.54	
	Soru 5	.33	.50	
	Soru 6	.37	.56	
	Soru 7	.37	.39	
	Soru 8	.41	.51	
	Soru 9	.37	.60	
	Soru 10	.33	.62	

Tablo 2, test maddelerinin madde güçlükleri, madde ayırtıcılıkları ve güvenirlik katsayılarını içermektedir. Maddelerin ayırt edicilik katsayıları incelendiğinde, 0,20 değerinden yüksek olduğu görülmüştür. Okuduğunu anlama testinin ölçüm güvenirliliğini belirlemek için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı yöntemi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, hikâye edici metne ilişkin testin Cronbach Alpha katsayısı 0,72 olarak, bilgilendirici metne ilişkin testin ise 0,79 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algısı ile okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmanın verileri 2023-2024 eğitim-öğretim yılı içerisinde bahar döneminde Kastamonu ilinde dört farklı okuldan araştırmacılar tarafından yüz yüze toplanmıştır. Araştırma ile ilgili Etik Kurul Raporu ilgili kurullardan alınmıştır. Veri toplama öncesinde araştırmacılar belirlenen okullara giderek gerekli açıklamalar okul idaresine ve sınıf öğretmenlerine yapılarak veri toplama sürecinin planlanması yapılmıştır. Araştırmacılar sınıflara sınıf öğretmenleri ile birlikte girmişler ve öğrencilerle tanışarak sohbet edilmiştir. Çalışma hakkında bilgiler öğrencilere aktarılmış ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiştir. Öğrencilere 40 dakika süre verilmiş ve anlama testini cevaplamaları sağlanmıştır. Bir sonraki derste ise özetleme özyeterlik algısı ölçeği öğrencilere verilmiş ve ölçek maddelerini cevaplamaları istenmiştir. Süreç bu şekilde devam etmiş ve yaklaşık olarak iki hafta süre zarfında veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerin özetleme özyeterlik algıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada toplamda 406 öğrenciye Özetleme Özyeterlik Ölçeği ile Okuduğunu Anlama Testi uygulanmıştır. Toplanan veriler ise SPSS 21. paket programına aktarılmış ve analiz edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan (5) olarak; okuduğunu anlama testinden alınabilecek en yüksek puan (100) olarak belirlenmiştir. Çalışmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık katsayı değerlerinin -1 ile +1 arasında olması puanların normal dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır (Büyüköztürk, 2014).

Tablo 3

Öğrencilerin Özetleme Özyeterlik Algıları Puanları ile Okuduğunu Anlama Puanlarına İlişkin Normallik Testi Verileri

Değerler	N	En düşük	En yüksek	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık
Özetleme Özyeterlik Algıları	406	1	5	3,99	,64	-,88	,42
Okuduğunu Anlama Testi	406	0	100	58,15	17,33	-,28	,45

Tablo 3 incelendiğinde özetleme özyeterlik algısı ölçeğine ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayı değerlerinin -1 ile +1 arasında olduğu görülmektedir. Okuduğunu anlama testine ilişkin basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında olduğu anlaşılmaktadır. Analiz sonuçları öğrencilerin özetleme özyeterlik algısı ve okuduğunu anlama testi puanlarının normal dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle verilerin analizinde cinsiyet değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bağımsız ölçümlerde t-testi uygulanmıştır. Ayrıca okur özetleme özyeterlik algısı ile okuduğunu anlama puanları arasındaki ilişkinin ortaya konmasında Pearson Momentler Çarpımı kullanılmıştır. Bunlara ek olarak ise verilerin betimlenmesi kapsamında frekans, yüzde ve ortalama puanlardan yararlanılmıştır.

Bulgular

Araştırmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin Özetleme Özyeterlik Algısı Ölçeği Puanları ile Okuduğunu Anlama Testi Puanları arasındaki korelasyona bakılmış ve ulaşılan bulgular aşağıdaki tabloda sunulmuştur. İlk olarak “*İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasında ilişki var mıdır?*” alt amacına ilişkin Pearson Momentler Çarpımı Katsayısı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir:

Tablo 4.

Öğrencilerin Özetleme Özyeterlik Algıları ile Okuduğunu Anlama Puanları Arasındaki Korelasyon

Değişken	N	r	p
Özetleme özyeterlik algı puanı	406	,417	,00
Okuduğunu anlama puanı			

Tablo 4’deki verilere göre, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algısı ölçeği puanları ile okuduğunu anlama puanları arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=.417$, $p<.01$). Bu bulgu, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algısı ile okuduğunu anlama düzeyleri arasında doğrusal bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bir başka ifadeyle öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyleri arttıkça özetleme özyeterlik algılarının arttığını; okuduğunu anlama düzeyinin azaldıkça özetleme özyeterlik algısının azaldığını göstermektedir.

Araştırmanın ikinci alt amacı ise “İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik düzeyleri nasıldır?” bu kapsamda 406 öğrencinin ölçekten aldığı puan ortalamaları maddeler halinde Tablo 5’te sunulmuştur:

Tablo 5

Özetleme Özyeterlik Algısı Ölçeği Maddelerine İlişkin Betimsel Veriler

İfadeler	Ortalama	SS
Okuduğum metnin konusunu belirleyebilirim.	4,47	,96
Düşüncelerimi uygun sözcükler ve cümleler kullanarak ifade edebilirim.	4,33	,96
Metinde geçen olayları, varlıkları, durumları sınıflandırabilirim.	4,32	1,06
Özet metnin sayfa düzenini okumayı kolaylaştıracak biçimde düzenleyebilirim.	4,18	1,11
Metni yeterince anlatan eden bir özet metin yazabilirim.	4,10	,98
Uygun bağlaçlar kullanarak akıcı bir özet metin oluşturabilirim.	3,97	1,18
Ölçütlerine uygun bir özet metin yazabilirim.	3,94	1,10
Özet metni kendi cümlelerimle oluşturabilirim.	3,93	1,07
Okuduğum metnin ana düşüncesini belirleyebilirim.	3,90	1,07
Metni yapısına uygun bir biçimde kısaltabilirim.	3,88	1,03
Özetimi metindeki olay akışına ve konu sıralamasına uygun olarak yazabilirim.	3,86	,96
Metindeki bazı ifadeleri birleştirerek tek bir cümleyle ifade edebilirim.	3,62	1,16
Ana düşüncüyü destekleyen her bir paragraftaki yan düşüncüyü belirleyebilirim.	3,47	1,09
Toplam	3,99	,64

Tablo 5 incelendiğinde ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algılarının genel ortalamasının 5 üzerinden 3,99 olduğu görülmektedir. Bu ortalama da yaklaşık %80’e denk gelmektedir. Bir başka ifadeyle öğrencilerin özetleme özyeterlik algılarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ölçekten elde edilen puanlara maddeler halinde bakıldığında öğrencilerin en çok metnin konusunu bulmada (4,47), düşünceleri uygun sözcükler ve cümleler kullanarak ifade etmede (4,33) ve metinde geçen olayları, varlıkları, durumları sınıflandırmada (4,32) yeterli oldukları ortaya konmuştur. Yine maddeler incelendiğinde öğrencilerin en az ana düşüncüyü destekleyen her bir paragraftaki yan düşüncüyü belirlemede (3,47), metindeki bazı ifadeleri birleştirerek tek bir cümleyle ifade etmede (3,47) ve metindeki olay akışına ve konu sıralamasına uygun olarak yazabilmede (3,86) yeterli oldukları belirlenmiştir.

“İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algıları cinsiyete göre değişmekte midir?” alt amacı kapsamında bağımsız ölçümlerde t testi yapılmıştır ve elde edilen bulgular Tablo 6’da verilmiştir:

Tablo 6

Özetleme Özyeterlik Algısı Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	S	sd	t	p
Erkek	188	3,90	0,75	404	-2,621	,01
Kız	218	4,07	0,52			

p<.05

Tablo 6’daki verilere göre, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerin özetleme özyeterlik algısı ölçeği puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(404) = -2,621$, $p<.05$. Bu bulgu, erkek ve kız öğrencilerinin özetleme özyeterlik algılarının belirgin şekilde farklılaştığını ortaya koymaktadır. Kız öğrencilerin özetleme özyeterlik algılarının ($X= 4,07$), erkek öğrencilere göre ($X= 3,90$) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

“İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyleri cinsiyete göre değişmekte midir?” alt amacı kapsamında bağımsız ölçümlerde t testi yapılmıştır ve elde edilen bulgular Tablo 7’de verilmiştir:

Tablo 7

Okuduğunu Anlama Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	S	sd	t	p
Erkek	188	54,36	17,24	404	-2,173	,00
Kız	218	61,42	16,78			

p<.01

Tablo 7’deki verilere göre, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerin okuduğunu anlama puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(404) = -2,173$, $p<.01$. Bu bulgu, erkek ve kız öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerinin belirgin şekilde farklılaştığını ortaya koymaktadır. Kız öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin ($X= 61,42$), erkek öğrencilere göre ($X= 54,36$) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı bu çalışmada 406 öğrenciye özetleme özyeterlik algısı ölçeği ve okuduğunu anlama testi uygulanmış, elde edilen bulgular sunulmuştur. Çalışma sonunda ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algısı ile okuduğunu anlama düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Öğrencilerin özetleme özyeterlik algılarının oldukça yüksek olduğu; okuduğunu anlama düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Dahası öğrencilerin özetleme özyeterlik algılarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, kız öğrencilerin özetleme özyeterlik algılarının erkek öğrencilere göre manidar şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka bulguda ise öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığı, kız öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca öğrencilerin en çok metnin konusunu bulmada, düşüncelerini uygun sözcükler ve cümleler kullanarak ifade etmede ve metinde geçen olayları, varlıkları, durumları sınıflandırmada yeterli oldukları ortaya konmuştur. Öğrencilerin en az ana düşünceyi destekleyen her bir paragraftaki yan düşünceyi belirlemede, metindeki bazı ifadeleri birleştirerek tek bir cümleyle ifade etmede ve metindeki olay akışına ve konu sıralamasına uygun olarak yazabilmede yeterli oldukları belirlenmiştir.

Literatür incelendiğinde Pečjak ve Pirc (2018) tarafından yapılan çalışmada dördüncü sınıf öğrencilerine özetleme stratejilerinin öğretilmesinin etkilerini değerlendiren bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma öncesi yapılan ön test sonuçlarına göre, deney grubundaki öğrenciler okuma becerilerine göre dört kategoriye ayrılmıştır: zorlanan öğrenciler, risk altındaki okuyucular, ortalama düzeydeki okuyucular ve iyi düzeydeki okuyucular. Altı ay süren çalışma sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin özetleme becerilerinde kayda değer bir ilerleme sağlandığı görülmüştür. Bu çalışmada da ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algılarının oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bakımdan bu çalışmanın sonucu ile ilgili çalışmanın sonucu benzerlik göstermektedir. Bu durum hem sınıf öğretmenlerinin hem de Türkçe öğretmenlerinin metin işleme süreçlerinde özetleme çalışmalarına özen göstermelerinden kaynaklanabilir.

Öğrencilerin özetleme özyeterlik algılarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre özetleme özyeterlik algılarının daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Literatür incelendiğinde Bahçıvan ve Çetinkaya (2021) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin özetleme özyeterlik algılarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Bu çalışma ilkökul dördüncü sınıflarda uygulanmış; Bahçıvan ve Çetinkaya (2021) tarafından yapılan çalışma ise ortaokulda uygulanmıştır. Bu bağlamda incelendiğinde her iki çalışmanın sonuçları göstermektedir ki ilkökulda kız öğrencilerin lehine olan özetleme özyeterlik algısı ortaokula geçişte kız ve erkek öğrenciler açısından bir dengelenmeye girmektedir. Araştırma sonunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre özetlemede daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Literatürdeki farklı çalışmalar da bu sonucu destekler niteliktedir (Karatay, Güngör, Bolat & Okur, 2013).

Bu araştırmada ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme özyeterlik algıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki ortaya konmuştur. Görgen (1997) tarafından yapılan çalışmada da özetleme becerisinde başarısız olan öğrencilerin okuduğunu anlama düzeylerinin de düşük olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulguda ortaya konan sonucu destekler niteliktedir. Bir başka ifadeyle özetleme özyeterlik algısı arttıkça okuduğunu anlama düzeyi de artmaktadır. Brown, Day ve Jones (1983)'e göre özetleme, öğrenmeyi kolaylaştırır ve anlamı daha kısa ve net hale getirir. Mantıklı düşünmeyi teşvik eder, öğrenilenleri analiz etme ve uzun süreli bellekte saklama becerisi kazandırır. Okuma becerilerinin gelişimine katkı sağlar ve okumanın temel zihinsel süreçlerini destekler. Öğrencilere okudukları metinlerden ne anladıklarını ve öğrendiklerini düşünme fırsatı sunar. Özetleme becerisi, öğrencinin ana fikirleri ve yardımcı düşünceleri ayırt etmesine yardımcı olur; bu da metinler arasındaki ilişkileri daha iyi anlamasını sağlar. Sonuç olarak, özetleme becerisi kazandırmak, öğrencilere okuduğunu anlamada büyük fayda sağlar.

Kudret ve Baydık (2016) tarafından yapılan çalışmada, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve özetleme becerileri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırma okuduğunu anlama düzeyinde başarısız olan öğrencilerin tüm soru türlerinde ve ana fikri belirlemede yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, bu öğrencilerin özetleme becerilerinin tüm alt kategorilerinde, okuduğunu anlamada başarılı olan öğrencilere kıyasla daha düşük puanlar aldığı tespit edilmiştir. Braxton'ın (2009) çalışmasında ise dördüncü ve beşinci sınıf

öğrencilerinin okuma anlama ve özetleme becerileri üzerine iki farklı yöntemin etkisini incelemiştir. Araştırmada ele alınan yöntemler, işaret sözcüğü özetleme (cue word summarization) ve şemalar ve metin arasında etkileşim oluşturma (generating interactions between schemata and text) teknikleridir. Araştırmanın sonuçları, deney grubu öğrencilerin okuma anlama ve özetleme performansında kontrol gruplarına kıyasla anlamlı derecede daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur.

Özetleme becerisi, öğrencilerin özyeterlik algısını artıran önemli bir faktördür. Öğrencilerin okudukları metinleri anlama ve özetleme yetenekleri, öğrenme süreçlerini daha etkin bir şekilde yönetmelerine yardımcı olur. Bu beceri, öğrencilerin öğrenme hedeflerini belirlemelerine, uygun öğrenme stratejileri seçmelerine ve bu hedeflere ulaşmak için etkili bir şekilde çalışabilmelerine olanak tanır. Özetleme becerisi gelişmiş öğrenciler, öğrendikleri bilgiyi daha iyi anlar, kavrar ve hatırlar. Tüm bu süreçler, öğrencilerin özyeterlik algısını pekiştirir ve akademik başarılarını destekler (Pintrich, 2023; Boekaerts & Corno, 2022).

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme öz yeterlik algıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmeye çalışıldığı bu araştırmada 406 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisine hem özetleme öz yeterlik ölçeği hem de okuduğunu anlama testi uygulanmış ve araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Araştırma sonucunda öğrencilerin özetleme öz yeterlik algıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin özetleme öz yeterliklerini daha da arttıracak etkinlik ve uygulamalara yer verilebilir.
- Kız öğrencilerin özetleme öz yeterlik algılarının erkek öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bu doğrultuda bu durumun nedenlerini ortaya koyacak çalışmalara yer verilebilir.
- Araştırma sonunda ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama puanlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bütün derslerin temelinde okuduğunu anlama olduğunu düşünürsek bu durumun ciddi bir sorun olduğu görülmektedir. Bu noktada okuduğunu anlamaya yönelik ilave çalışmaların ve tedbirlerin alınması önem arz etmektedir. Bu noktada eğitimciler bu konuya yönelik çalışmalar yapabilir.

- Öğrencilerin özetleme öz yeterlik algılarında metnin ana düşünce ve yan düşüncelerini ortaya koymakta zorlandıkları tespit edilmiştir. Bu noktada ana ve yardımcı düşünceyi belirleme konusunda öğrencilere ilave etkinlikler yapılabilir.
- Bu araştırma betimsel nitelikte ilişkisel tarama modelinde hazırlanmıştır. Farklı çalışmalarda özetleme öz yeterlik algısı ile ilgili deneysel ve karma desen çalışmaları yapılabilir.

Kaynakça

- Akyol, H. (2021). *Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara.
- Bahçivan, H. K., & Çetinkaya, G. (2021). Ortaokul öğrencilerinin özetleme başarıları ile özetlemeye yönelik tutumları ve özyeterlik algıları arasındaki ilişki. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 137-162. <http://doi.org/10.33400/kuje.907447>
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122–147.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28 (2), 117-148.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Boekaerts, M., & Corno, L. (2022). Self-regulation in the classroom: A perspective on the role of motivation and emotion. *Educational Psychology Review*, 34(1), 27-49.
- Bolat, E. (2019). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile yazma öz yeterlilikleri arasındaki ilişki –İğdir ili örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Bong, M. (2006). Asking the right question: How confident are you that you could successfully perform these tasks. Pajares, F & Urdan, T. (Ed.), *Self-efficacy beliefs of adolescents* (ss. 287-305). Greenwich, CT: Information Age.
- Braxton, D. M. (2009). *The effects of two summarization strategies using expository text on the reading comprehension and summary writing of fourth- and fifth-grade students in an urban title I school*. (Doctoral dissertation). University of Maryland.

- Brown, A. L., & Day, J. D. (1983). Macrorules for summarizing texts: The development of expertise. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 22, 1–14. doi:10.1016/S0022-5371(83)80002-4.
- Brown, A. L., Day, J. D., & Jones, R. S. (1983). The development of plans for summarizing texts. *Child Development*, 54(4), 968-979.
- Bulut, A., & Yıldız, M. (2021). Bilgisayar destekli ve doğrudan strateji öğretiminin okuduğunu anlamaya etkisi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.
- Büküköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Akademi: Ankara.
- Çetinkaya, G. & Dikici, A. (2023). Özetleme özyeterlik algısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Diyalektolog Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 13-33.
- Çetinkaya, G., Şentürk, R. & Dikici, A. (2020). Özetleme stratejilerinin kullanımı ile özetleme başarımları arasındaki ilişki, *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-17.
- Çıkrıkçı, S. S. (2008). İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerilerinin gelişimi. *Dil Dergisi*, 141, 19-35.
- Creswell, J. W. (2013). *Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches*. New York: Sage
- Demir, B., & Hamzadayı, E. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Özetleme Öz Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Filoloji Bengü*, 2(1), 25-39.
- Demir, T. (2013). İlköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri ile yazma özyeterlik algısı ilişkisi üzerine bir çalışma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1), 84-114.
- Deneme, S. (2009). İngilizce öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri. *Journal Of Language And Linguistic Studies*, 5(2), 85-91.
- Epçaçan, C. (2018). Okuduğunu anlama becerisinin gelişiminde özetleme tekniğinin etkisi üzerine bir değerlendirme. *Ekev Akademi Dergisi* 22(74), 11-30.

- Eyüp, B. & Uzuner Yurt, S. (2016). Ortaokul öğrencilerinin okuma tutumları ve okuduğunu anlama öz yeterlikleri arasındaki ilişki. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 67, 201-216.
- Görgeç, İ. (1997). *Özetleme ve bilgi haritası oluşturma yönteminin bilgilendirici bir metin öğrenme ve hatırlama düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnnalı, H., Ö. & Aydın, İ. S. (2014). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okur öz yeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(9), 651-682.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karatay, H., Güngör, H., Bolat, K. K., & Okur, S. (2013). 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin özetleme becerileri. içinde C. Demir ve H. Parlakyıldız. (Eds.). Prof. Dr. Abdurrahman Güzel'e armağan (ss. 277-298). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kocaoğlu, S. (2023). *Ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerini kullanmada dijital hikayelerin etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kudret, Z. B., & Baydık, B. (2016). Başarılı ve başarısız dördüncü sınıf okuyucularının okuduğunu anlama ve özetleme becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 317-346.
- Kurnaz, H. ve Akaydın, Ş. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının bilgilendirici ve öyküleyici metinleri özetleme becerileri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 141-156.
- Larsen, L. R. (2018). *The effects of modeling on the summarization skills of community college students*. Unpublished master's thesis, University of Nebraska, Lincoln.
- Okuyan, H. Y. & Gedikoğlu, Y.G. (2011). Öğretmenlerce üretilen yazılı özet metinlerin niteliksel özellikleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 1007-1020.

- Pajares, F. & Urdan, T. (2005). Self-efficacy during childhood and adolescence implications for teachers and parents.
- Pajares, F. (2003). Self-efficacy beliefs, motivation, and achievement in writing: A review of the literature. *Reading & Writing Quarterly*, 19(2), 139-158.
- Paris, S. G., & Jacobs, J. E. (1984). The benefits of informed instruction for children's reading awareness and comprehension skills. *Child Development*, 55(6), 2083-2093.
- Pečjak, S., & Pirc, T. (2018). Developing summarizing skills in 4th grade students: Intervention programme effects. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 10(5), 571-581.
- Pintrich, P. R. (2023). Motivational influences on learning and teaching. *Educational Psychologist*, 58(2), 89-102.
- Schunk, D. H. (1989). Self-efficacy and achievement behaviors. *Educational Psychology Review*, 1(3), 173-208.
- Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (2007). Influencing children's self-efficacy and self-regulation of reading and writing through modeling. *Reading & Writing Quarterly*, 23(1), 7-25.
- Tracey, D., H., & Morrow, L., M. (2017). *Okumaya genel bir bakış*. (Çev. Ed. H. Ülper), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ülper, H., & Şirin, A. N. (2020). Okuma anlama düzeyleriyle özyeterlik algısı arasındaki ilişki bağlamında ortaokul öğrencilerinin görünüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 1-14. <https://doi.org/10.9779/pauefd.487556>
- Ünlü, S. (2014). Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumları ve öz yeterlikleri arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Ürün Karahan, B. (2017). Türkçe öğretmeni adaylarının okur öz yeterlik algılarının okuduğunu anlama düzeyleri ile ilişkisi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 5(2), 65-74.

Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82-91.

Extended Abstract

Introduction

In students' reading and learning processes, summarizing skills play a crucial role in terms of their academic achievements. These skills assist students in evaluating their comprehension levels of texts and identifying key points. Effectively summarizing texts can contribute to students' deeper understanding of texts and thus enhance their academic performance. Additionally, the self-efficacy belief influencing the learning process also has a significant impact on academic success. Students with high self-efficacy beliefs approach the process of understanding what they read with more confidence and employ more effective strategies. High self-efficacy beliefs can positively contribute to the development of reading comprehension skills. Lastly, it is noted that as self-efficacy beliefs increase, reading skills may also strengthen, indicating a mutually reinforcing relationship between these two factors.

The effective execution of summarization can contribute to students comprehending texts more deeply, thus enhancing their academic achievements. While self-efficacy represents an individual's belief in accomplishing a specific task, reading comprehension encompasses the skills of understanding, analyzing, and interpreting texts accurately. The level of reading comprehension is closely associated with self-efficacy beliefs, as individuals employ different strategies based on their confidence levels in understanding texts, thereby influencing their comprehension. Individuals with high self-efficacy beliefs approach the process of understanding what they read with more confidence, exert more effort, and utilize more effective strategies during the reading process. Conversely, individuals with low self-efficacy levels may resort to negative thoughts and strategies that hinder their comprehension. Therefore, high self-efficacy beliefs can positively contribute to the development of reading comprehension skills.

Furthermore, the strengthening of reading skills can enhance self-efficacy beliefs, as individuals' confidence in their abilities increases as they better understand what they read. Thus, the relationship between self-efficacy and reading comprehension is characterized by mutual and reinforcing interactions. In this context, it is believed that there is a relationship between summarization self-efficacy perception and reading comprehension. This attempt to elucidate this relationship aims to contribute to the field.

Method

This study aims to describe a current situation. Therefore, it was conducted using a relational survey model. Considering the purpose of the research, a descriptive survey model was adopted. In this study, the relationship between students' summarization self-efficacy perception and their reading comprehension levels was examined. The sample group consisted of 406 fourth-grade students selected through convenience sampling from public schools in the Kastamonu province during the 2023-2024 academic year. As data collection instruments, the 'Summarization Self-Efficacy Perception Scale' developed by Çetinkaya and Dikici (2023) and the 'Reading Comprehension Test' developed by Bulut and Yıldız (2021) were utilized.

The data were collected face-to-face by researchers from four different primary schools in the Kastamonu province. The Ethics Committee Report related to the research was obtained from Kastamonu University, and permissions for implementation were obtained from the Ministry of National Education. During the data collection process, students were interviewed face-to-face, and the implementation was based on voluntary participation. Preparation questions regarding the application format of the scale were directed to the students before the scale application. The Summarization Self-Efficacy Scale and the Reading Comprehension Test were administered to 406 students in the research. The collected data were transferred to the SPSS 21 package program for analysis. SPSS 21 package program was used for data analysis. The maximum score that could be obtained from the scale was determined as 5, and the maximum score that could be obtained from the reading comprehension test was determined as 100.

Results

In this study, which investigated the relationship between fourth-grade elementary school students' summarization self-efficacy perceptions and their reading comprehension levels, the Summarization Self-Efficacy Perception Scale and the Reading Comprehension Test were administered to 406 students, and the findings were presented. At the end of the study, it was revealed that there was a moderately significant positive relationship between fourth-grade elementary school students' summarization self-efficacy perceptions and their reading comprehension levels. It was determined that students' summarization self-efficacy perceptions were quite high, while their reading comprehension levels were moderate. Furthermore, it was observed that students' summarization self-efficacy perceptions significantly differed according to gender, with female students having significantly higher summarization self-efficacy perceptions than male students. Another finding indicated that students' reading comprehension levels significantly differed, with female students having higher reading comprehension levels than male students. Additionally, it was found that students were most proficient in identifying the main topic of the text, expressing their thoughts using appropriate words and sentences, and classifying events, entities, and situations mentioned in the text. However, students were found to be less proficient in identifying each supporting idea for the main idea in every paragraph, combining some expressions in the text into a single sentence, and writing in accordance with the flow of events and the sequence of topics in the text.

Discussion

The study conducted by Bahçivan and Çetinkaya (2021) on middle school students examined the relationship between summarization skills and students' attitudes and self-efficacy perceptions towards summarization. The results of the research indicated that students believed in the importance of summarization, enjoyed summarizing, and exhibited positive attitudes towards it. Similarly, it was found that fourth-grade elementary school students had high summarization self-efficacy perceptions. The results of this study conducted at the elementary school level align with those of the study conducted at the middle school level, likely due to the care and attention given by teachers to instill summarization skills in students. In the research, a moderately significant positive relationship was found between summarization self-efficacy perceptions and reading comprehension levels among fourth-grade elementary school students. Likewise, other studies support a positive relationship between summarization skills and reading comprehension

levels. This indicates that an increase in summarization skills corresponds to an increase in reading comprehension levels.

Students' summarization self-efficacy perceptions may vary according to gender. Some studies have found that female students have higher summarization self-efficacy perceptions compared to male students. However, while this study found a favorable difference for female students at the elementary school level, no significant difference was found between genders at the middle school level. This suggests that there may be a balance among students as they transition from elementary to middle school. Consequently, the acquisition of summarization skills can greatly benefit students in understanding what they read. Acquiring this skill may help students analyze and understand texts more effectively. Additionally, the influence of gender on summarization self-efficacy perceptions should be further investigated and taken into account.

ETİK BEYAN

“İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Özetleme Özyerlik Algıları Ile Okuduğunu Anlama Rasındaki İlişki” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde etik kurallara uyulmuş ve çalışma verileri toplanmadan önce Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’ndan 07.02.2024 tarihli ve 2024/7/15 karar numaralı etik izni alınmıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde “Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun” hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.